

Elina Heikkinen

Suomen alttoviulukilpailut 1991–2012

Kilpailujen historia ja kehitys

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi

Musiikin koulutusohjelma

Opinnäytetyö

23.11.2013

Tekijä(t) Otsikko	Elina Heikkinen Suomen alttoviulukilpailut 1991-2012. Kilpailujen historia ja kehitys
Sivumäärä Aika	16 sivua + Historiikki: Suomen alttoviulukilpailut 1991-2012 28 sivua 23.11.2013
Tutkinto	Musiikkipedagogi AMK
Koulutusohjelma	Musiikin koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehto
Ohjaaja	MuT Tuovila, Annu
<p>Suomessa on järjestetty tähän mennessä viisi alttoviulukilpailua; Sotkamossa vuonna 1991, Helsingissä vuonna 2001 ja Tampereella kolmesti vuosina 1996, 2006 ja 2012. Opinnäytetyöni käsittelee Suomen alttoviulukilpailuiden historiaa ja kehitystä. Työni koostuu historiikista ja raportista.</p> <p>Historiikkiosuuteen olen koonnut oleellisia tietoja viidestä jo järjestetystä kilpailusta. Aineistona olen käyttänyt Suomen alttoviuluseuran jäsenlehtiä, kilpailuiden käsiohjelmaa ja tekemiäni haastatteluja. Historiikki on luettavissa Suomen alttoviuluseuran marraskuun 2013 jäsenlehdestä sekä seuran internetsivuilta (www.suomenalttoviuluseura.com).</p> <p>Raportissa käsittelemisen historiikin tekemisen vaiheita ja pohdin, miten kilpailuja voisi jatkossa kehittää. Kehittämisehdotukset käsittelevät mm. kilpailuohjelmistoa, medianäkyvyyttä sekä kilpailujen käytännön järjestelyjä.</p> <p>Opinnäytetyö on siinä mielessä merkittävä, että Suomessa järjestetyistä alttoviulukilpailuista on aikaisemmin ollut hyvin vaikea löytää tietoja. Nyt kaikki olennainen kilpailuihin liittyvä informaatio on yksissä kansissa.</p>	
Avainsanat	alttoviulu, musiikkikilpailu, järjestöhistoriikit, historiikit

Author(s)	Elina Heikkinen
Title	Viola competitions in Finland between 1991 and 2012. History and development
Number of Pages	16 pages + 28 pages History
Date	23 November 2013
Degree	Bachelor of music
Degree Programme	Music
Specialisation option	Music pedagogy
Instructor(s)	Tuovila, Annu, DMus
<p>There have been five Viola competitions in Finland so far. The first one was organized in 1991 in Sotkamo. After that there has been one competition in Helsinki in 2001 and three in Tampere 1996, 2006 and 2001. My final Thesis covers these five competitions. It consists of two parts: the history and a report. The objective was to describe and analyse these five competitions in order to discover particular methods how the event could be improved.</p> <p>The history section includes all the facts about the five competitions. As a material I used magazines of the Finnish viola association, competition programs and interviews. The History can be read in the magazine of the Finnish viola association (November 2013). It can also be found from association's web page: www.suomenalttoviuluseura.com.</p> <p>The report deals with the process of making the history. At the report I also give some suggestions how the competition could be improved in the future. The improvement suggestions consist of a competition program, media and organisation.</p> <p>The Thesis is notable especially because of the history part. Before it was very difficult to find information about these competitions. Now all the essential is compiled in this Thesis.</p>	
Keywords	Viola, music competition, history

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Työprosessi	3
2.1	Haastattelut	4
2.2	Historiikin viimeistely ja ulkoasu	6
3	Historiikin sisältö	7
3.1	Kilpailut	7
3.2	Tuomaristo	8
3.3	Kilpailuohjelmisto	9
4	Kehittämisehdotuksia	10
4.1	Kilpailuohjelmisto	10
4.2	Media	11
4.3	Rahoitus, palkinnot ja orkesteri	12
5	Pohdinta	13
	Lähteet	16

1 Johdanto

Opinnäytetyöni tarkoituksena on ollut kirjoittaa historiikki Suomessa järjestetyistä alttoviulukilpailuista. Tavoitteenani oli koota kilpailuista olemassa olevat tiedot yksiin kansiin ja yrittää työni kautta edistää Suomen alttoviulukulttuuria. Opinnäytetyöhöni kuuluu kaksi osaa; historiikki *Suomen alttoviulukilpailut 1991-2012* sekä raporttiosuus, jossa käsitellään historiikintekoprosessia ja pohditaan, miten kilpailuja voisi jatkossa kehittää. Historiikin voi lukea julkaisunsa jälkeen (marraskuu 2013) alttoviuluseuran internetsivuilta (www.suomenalttoviuluseura.com).

Suomessa on järjestetty tähän mennessä viisi alttoviulukilpailua: Sotkamossa vuonna 1991, Helsingissä vuonna 2001 ja Tampereella kolmesti vuosina 1996, 2006 ja 2012. Vuoden 2001 kilpailua lukuun ottamatta kilpailut ovat olleet kansallisia. Kilpailu on jo vakiinnuttanut paikkansa Suomen musiikkielämässä. Seuraavaa kilpailua suunnitellaan järjestettäväksi vuonna 2017.

Historiikkiin on kerätty tietoa kaikista viidestä Suomessa järjestetystä kilpailusta. Historiikissa käsitellään mm. kilpailuiden historiaa, kilpailuohjelmistoja ja tuomarityöskentelyä. Lisäksi siinä mainitaan kilpailuihin osallistuneet, kilpailuissa palkitut ja kilpailuorganisaation jäsenet. Liitin historiikkiin myös kolmen kilpailuvoittajan Eriikka Nylundin, Jussi Tuhkasen ja Tina Brännkärrin haastattelut.

Toteutin historiikkihankeen yhteistyössä kilpailut järjestäneen tahon, Suomen alttoviuluseuran kanssa. Alttoviuluseuralta sain tarvittavia materiaaleja, kuten vanhoja seuran jäsenlehtiä. Lisäksi he auttoivat minua lukemalla historiikin eri versioita ja tekemällä siihen parannusehdotuksia. Kokoamani historiikki palvelee alttoviuluseuraa hyvin, sillä samalla tulee kirjatuksi ylös iso osa seuran

historiaa. Seura perustettiin alun perin siksi, että ensimmäiset kilpailut olisi helpompi järjestää.

Historiikki on tarkoitus julkaista alttoviuluseuran marraskuun 2013 jäsenlehdessä sekä seuran nettisivuilla. Seuran jäsenlehti ilmestyy sekä sähköisesti että painettuna ja se lähetetään kaikille seuran jäsenille kotiin.

Työni on tarkoitettu kaikille Suomen alttoviulukulttuurista kiinnostuneille. Erityisesti se varmasti kiinnostaa monia entisiä ja tulevia alttoviulukilpailuihin osallistuneita sekä kilpailujärjestäjiä.

Osallistuin itse Tampereen kilpailuihin vuonna 2012. Valmistautuessani yritin etsiä tietoa edellisistä kilpailuista. Olisi ollut mielenkiintoista saada tietää jotain kilpailujen osallistujista, säännöistä ja ohjelmistosta. Alttoviuluseuran internetsivuilta löysin tietoja ainoastaan vuoden 1991 ja 2006 kilpailuista.

Alttoviulukilpailuista on siis säilynyt suhteellisen vähän dokumentaatiota. Esimerkiksi käsiohjelmia oli aluksi hyvin vaikea saada käsiinsä, sillä alttoviuluseura ei ole niitä arkistoinut. Kilpailuja on jonkin verran käsitelty Suomen alttoviuluseuran tiedotuslehdissä, joita on julkaistu muutaman kerran vuodessa seuran perustamisesta 1991 lähtien, mutta suurinta osaa informaatiosta etenkin kolmesta ensimmäisestä kilpailusta oli hyvin vaikea löytää. Tilausta historiikille siis oli.

Tässä raportissa käsittelen historiikin kirjoittamisen vaiheita, historiikin sisältöä ja omia kokemuksiani vuoden 2012 alttoviulukilpailuista. Lisäksi olen pohtinut, miten kyseisiä kilpailuja voisi jatkossa kehittää. Raportin alussa keskityn työprosessin kuvaamiseen. Selvitän, miten lähdeaineisto hankittiin ja miten sitä käytettiin. Kolmannessa luvussa kerron historiikin sisällöstä ja neljännessä esittelen mahdollisia kehitysehdotuksia tuleville kilpailuille. Lopuksi pohdin musiikkikilpailuiden merkitystä.

2 Työprosessi

Historiikin kokoaminen alkoi keväällä 2013. Ensimmäinen haaste oli saada käsiin kaikkien kilpailujen ohjelmakirjat. Oli yllättävää, ettei kilpailuja järjestävällä taholla Suomen alttoviuluseuralla ollut arkistoituna käsiohjelmia missään. Ainoastaan ensimmäisistä, vuoden 1991 Sotkamossa järjestetyistä kilpailuista löytyi käsiohjelma skannattuna marraskuun 2011 tiedotuslehteen (Sotkamo Ykkönen 1991, 11-27).

Lopulta sain käsiohjelmat käsiini vanhoilta kilpailijoilta. Niistä löytyivät tiedot kilpailuihin osallistujista, ohjelmistosta, tuomaristosta ja kilpailun järjestämiseen osallistuneista tahoista. Alkuperäinen suunnitelmani oli skannata käsiohjelmat historiikin yhteyteen, mutta luovuin ajatuksesta, koska se olisi kasvattanut työni sivumäärää liikaa.

Seuraavaksi etsin kaikki saatavilla olevat alttoviuluseuran tiedotuslehdet, joissa kilpailuja oli käsitelty. Tiedotuslehtiä on julkaistu muutaman kerran vuodessa seuran perustamisvuodesta 1991 lähtien, ja vuodesta 2006 lähtien ne ovat löytyneet myös alttoviuluseuran nettisivuilta. Lehdistä löysin jotain tietoa kolmesta kilpailusta; Sotkamo 1991, Tampere 2006 ja Tampere 2012. Löysin muun muassa mielenkiintoisia haastatteluja, joissa käsiteltiin eri ihmisten kokemuksia kilpailuista (Sotkamo Ykkönen 1991, 11-27).

Vasta aivan historiikin kirjoittamisen loppusuoralla sain käsiini ennen vuotta 2006 julkaistuja seuran jäsenlehtiä, jotka löytyivät seuran nykyisen rahastonhoitajan arkistoista. Näitä minun olisi kannattanut yrittää etsiä jo aiemmin, sillä niistä löytyi vastaus moneen kysymykseen, jota olin työtä tehdessäni pohtinut.

Materiaalin keräämisen yhteydessä yritin myös selvittää, olisiko muista suomalaisista jousisoitinkilpailuista olemassa historiikkeja. En yrityksestä

huolimatta niitä löytänyt. Suomessa on kuitenkin useita hyvin perinteikkäitä kilpailuja, kuten Sibelius-viulukilpailu, Paulon sellokilpailu, Kuopion viulukilpailu ja Turun sellokilpailu, joten luulisi, että näistä olisi historiikkeja kirjoitettu.

Yhden historiikin löysin ulkomaisesta jousisoitinkilpailusta, nimittäin englantilaisesta Kuningatar Elisabeth -viulukilpailusta. Kyseiset kilpailut järjestettiin ensimmäisen kerran jo vuonna 1937, joten kyse on todella perinteikkästä kilpailusta. Löytämäni historiikki *Elisabeth's dream, a musical offering : fifty years of the Queen Elisabeth Competition* (Boucaert 2001) oli kirjoitettu kilpailun 50-vuotisjuhlan kunniaksi. Teos on hyvin laaja ja erilainen kuin oma työni. Sain kirjasta kuitenkin joitakin ideoita.

Löysin kilpailuaiheesta muutaman opinnäytetyön; toisen Maj Lind –pianokilpailuista (Hyvönen 2012) ja toisen Turun sellokilpailuista (Bucht 2006). Etenkin sellisti Laura Buchtin kirjoittama opinnäytetyö antoi minulle hyvin ideoita siitä, mitä oma työni voisi sisältää.

Yritin etsiä aineistoksi myös vanhoja sanomalehtikirjoituksia. Valitettavasti kuitenkin Suomen alttoviulukilpailuilla on muihin jousisoitinkilpailuihin verrattuna ollut aika vähän näkyvyyttä suomalaisessa mediassa.

2.1 Haastattelut

Työprosessin alusta asti oli selvää, että aineiston hankintaan kuuluisivat olennaisena osana haastattelut. Haastattelin henkilökohtaisesti kuutta ihmistä ja sähköpostitse seitsemää. Haastateltuihin kuuluivat muun muassa kilpailun perustajat Matti Hirvikangas ja Jouko Mansnerus, alttoviuluseuran historian kaikki kolme puheenjohtajaa Jouko Mansnerus, Max Savikangas ja Atte Kilpeläinen sekä muita aktiivisesti kilpailuiden järjestämisessä mukana olleita henkilöitä.

Monet haastateltavat antoivat toistensa kanssa hyvin samankaltaisia vastauksia, joten käytin työssäni pääasiassa kuutta lähteissäni mainittua haastattelua, joissa mukana olivat kilpailun perustajat Matti Hirvikankangas ja Jouko Mansnerus, kilpailujärjestämisessä useasti mukana ollut Olli Kilpiö sekä kolmen viimeisen kilpailun voittajat Eriikka Nylund, Jussi Tuhkanen ja Tina Brännkärr.

Haastateltaviin kuuluivat alun perin kaikki kilpailujen viisi voittajaa, joihin edellä mainittujen lisäksi kuuluu Janne Kannas ja Anna Kreetta Gribajcevic. Kaksi näistä viidestä on Suomessa ja kolme asuu ulkomailla. Suomessa asuvia haastattelin henkilökohtaisesti ja ulkomailla asuvia sähköpostilla. Kolmesta muualla asuvasta vain yksi, Eriikka Nylund vastasi kyselyyni. Liitin kolmen voittajan haastattelut historiikkiin sellaisenaan (Historiikki, s. 12 -16).

Kysyin voittajilta, missä he työskentelevät tällä hetkellä, miksi he aikoinaan päättivät osallistua kilpailuihin, minkälainen kokemus kilpailu oli ja mitä hyötyä kokemuksesta ja kilpailuvoitosta on heille ollut. Lisäksi pyysin heiltä kehitysehdotuksia tulevia kilpailuja varten sekä terveiset tuleville kilpailijoille.

Kilpailuja järjestäviltä tahoilta kysyin muun muassa, mistä kaikki oli saanut alkunsa ja mikä merkitys kilpailuilla on Suomen alttoviuluelämälle ollut. Alun perin tarkoituksena oli ollut innostaa opiskelijoita harjoittelemaan ja sitä kautta nostaa Suomen alttoviulunsoiton tasoa (Hirvikangas 2013). Tässä on haastateltavieni mukaan onnistuttu. Jo alusta asti päätavoitteena oli siis saada opiskelijat harjoittelemaan, ei niinkään laittaa heitä paremmuusjärjestykseen.

Kaikki haastateltavani pitivät kilpailuja kaikin puolin hyödyllisinä ja perinteen toivottiin myös jatkuvan. Kysyin haastatteluissa kaikilta myös parannusehdotuksia seuraavia kilpailuja varten. Käsittelen niitä tämän raportin neljännessä luvussa.

2.2 Historiikin viimeistely ja ulkoasu

Aloitin kirjoitustyön loppukeväästä 2013, ja työni eteni sitä mukaa kun sain tietoja kasaan. Työn edetessä minua auttoi moneen kertaan alttoviuluseuran hallituksen jäsen Markus Sarantola, joka luki useamman eri version työstäni ja esitti siihen korjausehdotuksia. Lisäksi sain hänen kauttaan hyödyllistä materiaalia, kuten alttoviuluseuran kaksi ensimmäistä jäsenlehteä vuodelta 1991 sekä ensimmäisten kilpailujen käsiohjelman.

Päädyin rakentamaan historiikin kymmenen eri aihealueen ympärille. Käsittelen siinä mielestäni kaikkia oleellisia musiikkikilpailuun liittyviä asioita, kuten kilpailujärjestelyjä, tuomaristoa, mediaa ja kilpailuohjelmistoa. Päätin antaa aika suuren painoarvon kilpailuohjelmiston käsittelyyn, koska mielestäni se on yksi keskeisimmistä asioista musiikkikilpailussa.

Voittajien haastattelut liitin mukaan, koska mielestäni ne ovat mielenkiintoisia. Lisäksi oli kiinnostavaa ottaa selvää, missä kilpailuissa hyvin menestyneet henkilöt ovat tällä hetkellä. Totesin, ettei voitto sinänsä ole välttämättömyys hienon uran luomiselle. Moni palkinnoitta ja finaalin ulkopuolellekin jäänyt on menestynyt myöhemmin hyvin työelämässä. Koesoittoissa kaikki ovat kuitenkin samalla viivalla. Toki kilpailuissa pärjänneet menestyvät, mutta lähinnä siksi, että he ovat hyviä soittajia, eivätkä siksi että ovat saavuttaneet jonkin tietyn sijan kilpailuissa.

Sain historiikin kokonaan valmiiksi alkusyksystä 2013, jolloin lähetin sen alttoviuluseuran hallituksen jäsenille. Sain heiltä myönteistä palautetta ja vielä muutamia korjauksia faktoihin.

Lukemansa perusteella hallituksen jäsenet päättivät julkaista historiikin seuransa seuraavassa jäsenlehdessä marraskuussa 2013. Jäsenlehti postitetaan kaikille alttoviuluseuran jäsenille kotiin. Historiikkia tuskin painetaan yksinään ollenkaan. Se on luettavissa jäsenlehdessä sekä seuran nettisivuilla.

3 Historiikin sisältö

3.1 Kilpailut

Alttoviulukilpailuja on siis järjestetty vuosina 1991, 1996, 2001, 2006 ja 2012. Kokosin historiikkiin tietoja kunkin kilpailun järjestämisen vaiheista. Kaikki sai alkunsa Matti Hirvikankaasta ja Jouko Mansneruksesta (Historiikki, s. 3), joita suomen alttoviulustit saavat kiittää paljosta muustakin, kuten merkittävästä panoksesta opettajina ja mm. alttoviuluseuran perustamisesta.

Suomessa on ollut muita jousisoitinkilpailuja jo kauan; ensimmäiset viulukilpailut järjestettiin jo 60-luvulla ja sellokilpailujakin on pidetty jo 70-luvulta lähtien. Alttoviulukilpailuja ei kuitenkaan ennen 90-lukua ollut yksiäkään, olikin siis jo korkea aika järjestää sellaiset. (Hirvikangas 2013)

Kolmet kilpailut on järjestetty Tampereella, viimeiset kaksi yhteistyössä Pirkanmaan ammattikorkeakoulun (nyk. Tampereen ammattikorkeakoulu) ja Tampereen Konservatorion kanssa. Luultavasti yhteistyö heidän kanssaan jatkuu myös tulevaisuudessa. Kilpailuista puhutaankin yleisesti jo ”Tampereen alttoviulukilpailuina”.

Kilpailujen ohjelmistot ja rakenne ovat jonkin verran muuttuneet vuosien varrella. Vuoden 2001 kilpailuista yritettiin tehdä pohjoismaiset, mutta yksikään ulkomaalainen ei loppujen lopuksi osallistunut. Ilmoittautuneita tosin oli muutama, mutta kukaan heistä ei tullut paikalle. Suomalaisiakin ilmoittautui kyseisiin kilpailuihin aikaisempaa vähemmän. Syynä tähän saattaa olla kilpailun aikaisempaa laajempi ohjelmisto (Historiikki, s. 5).

Viimeiset kaksi kilpailua on mennyt koko lailla samalla kaavalla: kolme erää, pakolliset kaksi osaa jostain Regerin soolosarjasta alkuerässä, kaksi nykymusiikkiteosta, joista toinen finaalissa ja finaalin klassinen konsertto.

Ohjelmistoon saattaa tulla tulevaisuudessa hieman muutoksia, mutta luulen, että pääpiirteittäin kilpailun muoto on aika lailla vakiintunut. Seuraavat kilpailut on suunniteltu järjestettävän taas viiden vuoden päästä edellisistä, vuonna 2017.

3.2 Tuomaristo

Mainitsen historiikissani myös kussakin kilpailussa mukana olleet tuomarit. Tuomarit ovat hyvin tärkeä osa musiikkikilpailuja. Ensimmäisissä Sotkamon 1991 kilpailuissa mukana ollut tuomarikonkari, viulisti Tuomas Haapanen sanoo Turun Sanomien haastattelussa vuoden 2006 Turun sellokilpailuiden yhteydessä, että tärkeintä musiikkikilpailuissa on kunnollinen tuomaristo, asiantunteva, pätevä ja rehellinen (Lehtonen 2006). Tuomas Haapasella oli suuri vaikutus siihen, mihin suuntaan tuomaripolitiikka on Suomen musiikkikilpailuissa, myös alttoviulukilpailuissa, kehittynyt (Historiikki, s. 8).

Tuomaristossa on ollut joka vuosi myös yksi ei-alttoviulisti, yleensä kilpailupaikan edustaja. On hyvä saada myös muiden instrumenttien edustajien näkökulmia. Lisäksi tuomaristoon on pyydetty alttoviulopedagogeja ulkomailta. Suomessa on niin pienet alttoviulupiirit, että on hyvä saada myös Suomen ulkopuolista näkökulmaa. Täällä lähes kaikki tuntevat toisensa jo valmiiksi, ja monella suomalaisella tuomarilla olisi jo valmis käsitys monesta kilpailijasta.

Kilpailuissa on käytetty sellaista äänestysstrategiaa, ettei tuomaristo keskustele keskenään ollenkaan. He vain äänestävät niin kauan, että ratkaisu syntyy (Historiikki, 8). Mielestäni tämä on hyvä systeemi, joskaan se ei miellytä kaikkia. Näin saadaan tuomariston keskimääräinen mielipide hyvin selvitettyä, mutta jos yksittäinen tuomari on muiden kanssa eri mieltä, hän ei saa ääntänsä kuuluviin. Tästä oli hyvä esimerkki viimeksi pidettyjen 2012 kilpailujen tuomari Simon Roland-Jones, joka kritisoi Suomen alttoviuluseuran joulukuun 2012 tiedotuslehdessä aika avoimesti keskustelematonta systeemiä. Yksi hänen

suosikeistaan oli jäänyt hänen mielestään palkintosijoissa liian alas ja keskustelemalla olisi hänen mukaansa saatu tasapainoisempi tulos (Roland-Jones 2012).

3.3 Kilpailuohjelmisto

Käsittelen työssäni aika laajasti kilpailuohjelmistoa, koska se on mielestäni yksi keskeisimpiä asioita kilpailuissa. Se vaikuttaa paljon kilpailun luonteeseen ja siihen, keitä kilpailuun osallistuu. Ohjelmiston rakenne on jonkin verran muuttunut vuosien varrella (Historiikki, s. 16 -19).

Suomen alttoviulukilpailut on mielestäni tarkoituksella suunniteltu niin, että niihin voisi osallistua mahdollisimman moni. Ohjelmiston merkitys osallistujien kannalta huomattiin vuoden 2001 kilpailuissa, joihin kilpailijoita ilmoittautui huomattavasti aiempaa vähemmän. Silloin ohjelma oli laajempi ja haastavampi kuin aikaisemmin. Yksi suurimmista muutoksista oli finaalin konsertto, joka oli vuoden 2001 kilpailuissa Walton tai Bartók. Seuraavissa kilpailuissa palattiin takaisin klassiseen konserttoon (Hoffmeister tai Stamiz) (Historiikki, s. 23).

Viimeisimpien alttoviulukilpailuiden ohjelmisto on ollut muihin jousisoitinkilpailuihinkin verrattuna laajuudeltaan hyvin inhimillinen. Esimerkiksi vuoden 2012 Paulon sellokilpailuissa ohjelmassa oli kolme konserttoa ja 50 minuutin resitaali. Minun on vaikea käsittää, miten joku voi hallita niin ison ohjelman samalla kertaa. Jos alttoviulukilpailuihin laitettaisiin vastaavanlainen ohjelmisto, ei kilpailuissa olisi varmaankaan kovin montaa osallistujaa.

Keräsin historiikkiin myös tietoja siitä, mitä teoksia osallistujat ovat minäkin vuonna valinneet soitettavakseen. Tein valinnoista taulukoita siten että niistä helposti näkee, mitkä teokset ovat kulloinkin olleet soitetuimpia. Mielestäni tämä saattaa hyvinkin palvella tuleviin kilpailuihin osallistuvia alttoviulisteja antamalla ideoita ohjelmiston rakentamiseen.

4 Kehittämisehdotuksia

Moni haastattelemanani ihminen oli hyvin tyytyväinen siihen, mihin suuntaan kilpailut ovat vuosien varrella kehittyneet. Ne ovat myös vaikuttaneet suomalaiseseen alttoviulunsoittoon toivotulla tavalla. Alkuperäinen tavoite oli saada opiskelijat harjoittelemaan ja sitä kautta kehittää Suomen alttoviulunsoiton tasoa. Näin on myös tapahtunut (Hirvikangas 2013).

Alttoviulistien tasossa on tapahtunut huomattava nousu siiten 1990-luvun alun. Voi tosin olla, että taso olisi muutenkin noussut, mutta kilpailuilla on varmasti ollut oma merkityksensä siihen, että näin on tapahtunut. Kilpailuosallistumiseen liittyy positiivisella tavalla pieni sosiaalinen paine: ”Jos muut menee kilpailuihin, niin pitäähän minunkin mennä. Muuten he menevät tasossaan askeleen eteenpäin ja minä en”. Toki ilman kilpailuihin osallistumistakin voi kehittyä, mutta kilpailun kaltainen tavoite kasvattaa yleensä huomattavasti harjoittelun määrää ja laatua (Hirvikangas 2013).

Kilpailuja on hyvä joka kerta yrittää kehittää eteenpäin. Kysyin haastateltaviltani kehitysehdotuksia tulevaisuutta ajatellen ja sainkin paljon hyviä ideoita.

4.1 Kilpailuohjelmisto

Kilpailuohjelmiston kehittämisestä on keskusteltu paljon. Osa haastateltavista haluaisi esimerkiksi laajentaa sonaattilistaa niin, että siinä olisi muitakin kuin kaikkein soitetuimpia sonaatteja.

Keräsin historiikkia varten kilpailujen käsiohjelmista tietoja siitä mitä teoksia kukin kilpailija valitsi soitettavakseen. Taulukosta (Historiikki, s. 24) huomataan, että vaikka muutamana vuonna valittavana on ollutkin vähemmän soitettuja teoksia, ihmiset ottavat ohjelmistoonsa silti ne kaikkein suosituimmat. Vaikka

sonaattilista siis olisikin laajempi, saattaa olla, ettei harvinaisempia sävellyksiä kuitenkaan kukaan valitsisi.

Vuoden 2006 voittajalta Jussi Tuhkaselta tuli ehdotus, että alkuerä olisi pitempi ja resitaalinomaisempi. Esimerkkinä hän käytti Paulon kansainvälisiä sellokilpailuja, joissa alkuerä on yhtä pakollista teosta lukuun ottamatta vapaavalintainen 45-50 minuutin resitaali. Ihan suoraan tätä tuskin voisi soveltaa alttoviulukilpailuun, mutta ajatuksena se, että alkuerä olisi hieman pidempi ja vapaampi oli mielestäni hyvä. Esimerkiksi viime kilpailuissa tuli soittaa alkuerässä kaksi osaa, yksi hidas ja yksi nopea jostakin Regerin soolosarjasta sekä seitsemästä vaihtoehdosta valittava nykymusiikkiteos. Tällöin alkuerän pituudeksi tuli kullakin alle 15 minuuttia, joka on todella lyhyt aika.

Nykymusiikkiteoksen mukanaolo koettiin hyvin myönteisenä asiana (mm. Nylund 2013). Opiskelijoille nykymusiikin harjoittelu on hyödyllistä, ja uusien teosten avulla saadaan lisää ohjelmistoa alttoviululle. Suurin osa kilpailuohjelmistossa olleista nykymusiikkiteoksista on juuri kyseistä kilpailua varten sävellettyjä tilausteoksia, ja monia niistä on esitetty myös kilpailun jälkeen. Yksi ehdotus oli, että kamarimusiikkiteos, joka on ollut kahdessa viime kilpailussa nykymusiikkia trio-kokoonpanolle, voisi olla myös sonaattimuotoinen, esimerkiksi vain alttoviululle ja pianolle (Kilpiö 2013).

4.2 Media

Tähän mennessä järjestettyjen alttoviulukilpailujen medianäkyvyys on ollut aika vähäistä. Yleisradio on ollut muutamana vuonna mukana, mutta esimerkiksi vuoden 2012 kilpailuihin yhteistyötä ei saatu taloudellisista syistä onnistumaan. Medianäkyvyys olisi yksi selkeä kehityskohde tulevia kilpailuja ajatellen. Jos Yleisradion budjetti ei riitä tähän tarkoitukseen, voisi kilpailut esimerkiksi videoida tai nauhoittaa alttoviuluseuran toimesta ja jakaa jollekin

internetsivustolle kuultavaksi. Onhan se sääli, että esimerkiksi vuoden 2012 finaaliesityksiä ei voinut kuunnella missään muualla kuin paikan päällä.

Toisin kuin monista muista jousisoitinkilpailuista, alttoviulukilpailuista on ollut sanomalehdissäkin lähinnä vain maininnat finaaliin päässeistä sekä kilpailun tulokset. On tietysti hyvin luonnollista, että näin on. Onhan alttoviulu paljon vähemmän suosittu soitin kuin viulu tai sello. Yksi syy, miksi kilpailuja ruvettiin alun perin järjestämään oli nimenomaan ajatus alttoviulistien profiilin nostamisesta, yritys tehdä soitinta tunnetummaksi (Kilpiö 2013). Tätä ajatusta silmällä pitäen olisi hyvä mielestäni vastaisuudessa yrittää saada kilpailuille edelleenkin lisää näkyvyyttä mediassa.

4.3 Rahoitus, palkinnot ja orkesteri

Alttoviulukilpailut rahoitetaan lähes pelkästään apurahoilla. Vuoden 2012 kilpailut olisi pitänyt järjestää jo vuonna 2011, mutta rahoitusta ei tullut tarpeeksi. Mielestäni on todella kummallista, ettei tällaiselle asialle myönnetä apurahoja. Matti Hirvikankaan mukaan rahoitusongelma on ollut mukana ihan alusta asti. Ensimmäisten kilpailujen (Sotkamo 1991) alkaessakin budjetti oli vielä vajaa. Vielä kilpailujen aikana tuli tieto yhdestä myönnetystä apurahasta (Mansnerus 2013). Tämä on tietysti kilpailujen järjestäjille hyvin stressaavaa. Hirvikangas mainitsikin yhdeksi tärkeimmistä kehitettävistä asioista juuri kilpailun rahoituksen. Budjetti olisi hyvä olla selvillä siinä vaiheessa, kun kilpailua ruvetaan järjestämään.

Kilpailuissa on jaettu aina rahapalkintoja. On kuitenkin myös ehdotettu, että palkinnoksi voisi antaa lisäksi esimerkiksi solistitehtävän tai mahdollisuuden resitaalin pitämiseen (Tuhkanen 2013). Tällöin voittamisesta olisi vielä lisää käytännön hyötyä. Muutamia tällaisia palkintoja on ollutkin. Jussi Tuhkanen pääsi voittonsa ansiosta esiintymään Jousikvartetit Ritarihuoneella – konserttisarjassa ja Lauri Savolainen sai parhaasta nykymusiikkiteoksen

esityksestä vuonna 2012 palkinnoksi paitsi rahaa, myös mahdollisuuden tehdä Yleisradiolle kant nauhan kyseisestä teoksesta (Historiikki, s.11).

Viimeiset kaksi kilpailua on finaalin orkesterina toiminut Pirkanmaan ammattikorkeakoulun (nyk. Tampereen ammattikorkeakoulu) ja Tampereen konservatorion yhteistyössä kokoama orkesteri. Se on hoitanut työnsä mallikkaasti, mutta tietenkin olisi hienoa saada finaaliin ammattiorkesteri. Tampere Filharmonian kanssa on useana vuonna keskusteltu yhteistyöstä, mutta toistaiseksi sitä ei ole saatu onnistumaan (lukuun ottamatta Tampere Chamber – kamariorkesterin mukana oloa vuonna 1996). Olen varma, että tulevaisuudessa yhteistyö näiden tahojen kanssa tulee vielä onnistumaan. Yhtenä vaihtoehtona on, että TAMKin orkesteria vahvistettaisiin muutamalla ammattimuusikolla (Brännkärr 2013).

Oman kokemukseni mukaan kilpailujärjestelyt toimivat moitteettomasti ja ohjelmistokin oli minulle suhteellisen mieluinen. Jos ohjelmistoa pitäisi jotenkin muuttaa, olisin ehkä Jussi Tuhkasen kanssa samaa mieltä siinä, että alkuerän ohjelmistoa voisi hieman pidentää ja monipuolistaa.

5 Pohdinta

Musiikkikilpailuista voi olla montaa mieltä. Osa ihmisistä vierastaa ajatusta rankata taiteentekijöitä paremmuusjärjestykseen. Tampereen vuoden 2012 kilpailuiden tuomariston puheenjohtaja Risto Fredrikson piti kilpailun palkintojenjaon yhteydessä puheen, jossa hän otti kantaa musiikkikilpailujen mielekkyyteen (Fredrikson 2012). Hän toi esille musiikkikilpailun sovittamattoman ristiriidan. Miten vertailla ja laittaa arvojärjestykseen asioita, joita ei voi objektiivisesti vertailla? Joku virheetön ja kaikin puolin moitteeton

esitys voi jättää kuuntelijan kylmäksi, kun taas osittain hiomaton ja vähän rosoinenkin esitys saattaa vangita kuulijan kokonaan.

Toki musiikissakin on joitain osa-alueita, joita voidaan arvioida suhteellisen objektiivisesti. Tällaisia ovat esimerkiksi intonaatio tai rytmin ja tempon käsittely. Kuitenkin äänen laadusta, fraseerauksesta tai tulkinnasta puhuttaessa mennään jo subjektiiviselle alueelle (Fredrikson 2012). Minusta on hienoa, että kuulijan on oikeus tuntea mitä vain esityksen aikana. Jos jonkun soitto koskettaa, sitä ei tarvitsekaan osata täysin selittää.

Ymmärrän hyvin, että tuomaristolla on hankala tehtävä heidän yrittäessään laittaa soittajia paremmuusjärjestykseen. Esimerkiksi kyseisessä Tampereen 2012 kilpailuissa tuomaristo selvästi jakaantui joidenkin soittajien kohdalla (Roland-Jones 2012). Olen iloinen, että lopputulos oli mitä oli. Voittajan soitto herätti minussa kuulijana ylivoimaisesti eniten tunteita.

Nyky-yhteiskunta on kaiken kaikkiaan hyvin kilpailuhenkinen. Kuten Fredriksonkin puheessaan mainitsee: muusikon elämä ei ole vapaa kilpailusta. Taiteentekijät ovat osa yhteiskuntaa, joiden on vaikea olla toimimatta ajan hengen mukaisesti, halusimme tai emme. Kilpailu kuuluu väistämättä muusikon elämään. Keikoista ja työpaikoista kilpaillaan jollain tasolla aina. Oleellista mielestäni on, miten tähän kilpailuun suhtautuu. Sen voi myös yrittää kääntää mielessään positiiviseksi.

Fredriksonin mielestä musiikkikilpailut eivät tule kuitenkaan katoamaan mihinkään, joten niistä kannattaa ottaa kaikki mahdollinen hyöty irti. Kilpailuun valmistautuessa tulee väistämättä harjoiteltua paljon ja valmistettua iso ohjelma. Siellä on pakko laittaa itsensä likoon ja alttiiksi arvostelulle. Jos kilpailutilanteesta selviää, niin silloin selviää mistä vain. Parhaassa tapauksessa musiikkikilpailu on lisäksi tapahtuma, jossa voi tavata uusia ja vanhoja ystäviä, oppia uutta, saada vaikutteita ja inspiroitua.

Haastattellessani menneitä kilpailuvoittajia sain sellaisen käsityksen, että heillekin oli tärkeämpää kokemus sinänsä kuin varsinainen kilpailuvoitto. Parhaimmillaan kilpailussa on kyse nimenomaan itsensä voittamisesta. Usein suurimman hyödyn kilpailuista saa siihen jo valmistautuessa.

Tampereen 2006 kilpailujen voittaja Jussi Tuhkanen sanoi haastattelussa seuraavasti (Tuhkanen 2013):

”On hyväksyttävä että kilpailuissa voi tapahtua mitä tahansa. Kaikkein tärkeintä on valmistautuminen. Kisa menee miten se menee ja tuomarit päättää mitä päättää, mutta mikään ei muuta sitä työtä mitä olet kilpailuja varten tehnyt. Tärkein hyöty on itse kilpailujen koittaessa jo saavutettu.”

Minusta tämä on hyvä pitää mielessä koko kilpailuprosessin ajan. Muuten epäonnistuminen tai epätoivottu tulos itse kilpailutilanteessa saa liian suuren painoarvon.

Opin paljon kilpailuhistoriikkaa tehdessäni ja olen iloinen, että valitsin aiheekseni juuri tämän. Tein mielestäni palveluksen Suomen alttoviuluseuralle ja luulen, että moni tulee lukemaan työtäni vielä mielenkiinnolla. Ammatillisessa mielessä opinnäytetyöprosessi oli siinä mielessä mielenkiintoinen, että sain tehdä yhteistyötä ja haastatella monia Suomen eturivin alttoviulisteja. Opin jotain kilpailemisen merkityksestä ja opin arvostamaan myös omaa kilpailuprosessiani enemmän.

Historiikka ei ole vielä tätä raporttia kirjoitettaessa julkaistu, joten tässä vaiheessa on vaikea sanoa, kuinka paljon sitä tullaan lukemaan ja mitä merkitystä sillä tulee olemaan. Ainakin tähän mennessä olen saanut historiikista hyvää palautetta.

Lähteet

Alttoviulukilpailujen käsiohjelmat vuosilta 1991,1996,2001, 2006, 2012. Suomen alttoviuluseura.

Bucht, Laura. 2006. Turun sellokilpailun historia ja kehitys: Osallistuminen kilpailuun. Opinnäytetyö. Helsinki: Sibelius-Akatemia, orkesterisoitinten osasto.

Bouckaert, Thierry. 2001. Elisabeth's dream, a musical offering: fifty years of the Queen Elisabeth Competition. Brussels : Complexe.

Brännkärr, Tina. 2013. Vuoden 2012 alttoviulukilpailujen voittaja. Haastattelu 17.5.2013.

Fredrikson, Risto. 2012. Palkintojenjakopuhe. Suomen alttoviuluseuran tiedotuslehti joulukuu 2012,11-13.

Hirvikangas, Matti. 2013. Alttoviuluseuran pitkäaikainen varapuheenjohtaja, yksi kilpailujen perustajista. Haastattelu 15.5.2013.

Hyvönen, Elina. 2012. Kilpailumietteitä: ajatuksia kilpailemisesta ja osallistuminen Leevi Madetoja – pianokilpailuun. Opinnäytetyö. Kuopio: Savonia ammattikorkeakoulu, musiikin koulutusohjelma.

Kilpiö, Olli. Pitkäaikainen alttoviuluseuran hallituksen jäsen. Haastattelu 22.5.2013.

Lehtonen Matti. 2006. Tuomas Haapanen perää tuomaristolta asiantuntemusta, pätevyyttä ja rehellisyyttä. Turun Sanomat 19.2.2006. Saatavilla: <http://www.ts.fi/kulttuuri/1074102217/Tuomas+Haapanen+peraa+tuomaristolta+asiantuntemusta+patevyytta+ja+rehellisytta>. Luettu 16.6.2013

Mansnerus, Jouko. 2013. Alttoviuluseuran pitkäaikainen puheenjohtaja, yksi kilpailujen perustajista. Sähköpostihaastattelu 17.5.2013.

Nylund, Eriikka. 2013. Vuoden 2000 alttokilpailujen voittaja. Sähköpostihaastattelu 26.5.2013.

Paulon sellokilpailuiden säännöt. 2012. Saatavilla:
<http://www.cellocompetitionpaulo.org/ilmoittautuminen.pdf>. Luettu 10.8.

Roland-Jones, Simon. 2012. Tuomariston kommentteja. Suomen alttoviuluseuran tiedotuslehti joulukuu 2012, 14-15.

Sotkamo Ykkönen. 1991. Ensimmäistä suomalaista alttoviulukilpailua järjestämässä olleet ja kilpailuun osallistuneet muistelevat tapahtumaa. Suomen alttoviuluseuran tiedotuslehti marraskuu 2011, 11-27.

Suomen alttoviuluseuran tiedotuslehdet. 2006-2012. Suomen alttoviuluseura.

Tuhkanen, Jussi. 2013. Vuoden 2006 alttoviulukilpailujen voittaja. Haastattelu 21.5.2013.